

ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΛΙΜΝΕΣ ΤΗΣ ΔΕΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τα μέσα της δεκαετίας του '50 μέχρι σήμερα, έχουν κατασκευαστεί από τη ΔΕΗ Α.Ε. και βρίσκονται σε λειτουργία, 15 μεγάλα και 9 μικρά Υδροηλεκτρικά Έργα. Η κατασκευή των Υδροηλεκτρικών Έργων, ως έργα πολλαπλής σκοπιμότητας, εκτός από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, καλύπτει ζωτικές ανάγκες ευρύτερης εθνικής σημασίας, όπως ύδρευση, άρδευση, αντιπλημμυρική προστασία, διατήρηση οικοσυστημάτων ενώ παράλληλα συμβάλλει σημαντικά στη διαχείριση των υδατικών των πόρων της χώρας. Εκτός των παραπάνω, οι τεχνητές λίμνες που δημιουργούνται συνδέονται και με άλλες δραστηριότητες, επιστημονικού και τουριστικού ενδιαφέροντος.

Η ΔΕΗ Α.Ε., εκμεταλλεζόμενη το έντονο φυσικό ανάγλυφο της χώρας μας, κατασκευάζει φράγματα κατά τη ροή των ποταμών και δημιουργεί τεχνητές λίμνες ή αλλιώς ταμιευτήρες. Οι τεχνητές αυτές λίμνες έχοντας εξελιχθεί σε ωραιότατους υγροβιότοπους, αυξάνουν τη βιοποικιλότητα στην περιοχή επίδρασής τους. Ο όρος βιοποικιλότητα εκφράζει την ποικιλία των μορφών ζωής σε μια περιοχή.

Η ύπαρξη τέτοιων μεγάλων υδάτινων μαζών όπως είναι οι τεχνητές λίμνες, είναι φυσικό να έχουν επίδραση στο τοπικό περιβάλλον. Οι περιοχές από παραποτάμιας γίνονται παραλίμνιας. Αυτό επιδρά στη μορφή της βλάστησης και τον αριθμό των ειδών της περιοχής, αφ' ενός με την ανάπτυξη παρόχθιας χλωρίδας και αφ' ετέρου με την τόνωση της βλάστησης.

Οι νέοι οικότοποι, με λιμναίες πλέον οικολογικές συνθήκες, ευνοούν την ανάπτυξη αρκετών υδρόβιων οργανισμών (ψαριών και αμφίβιων), που προσφέρουν τροφή και καταφύγιο σε μεγάλο αριθμό αποδημητικών ή μη πουλιών, με τα πρώτα να χρησιμοποιούν τους ταμιευτήρες ως ενδιάμεσους σταθμούς στο μακρύ τους ταξίδι.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν σαφή ένδειξη της υγείας του υγροβιότοπου.

Η σημασία των τεχνητών λιμνών

Η δημιουργία μιας τεχνητής λίμνης στον ελληνικό χώρο αποτελεί μια σημαντική δράση για την ανάπτυξη της βιοποικιλότητας.

Στην Ελλάδα, η ΔΕΗ Α.Ε. έχει κατασκευάσει τεχνητές λίμνες στους παρακάτω ποταμούς: Αχελώο, Αλιάκμονα, Νέστο, Άραχθο & Λούρο, Λάδωνα, Αώο, Άγρα & Εδεσσαίο.

Αχελώος

Η σειρά των φραγμάτων Κρεμαστών, Καστρακίου και Στράτου, καθώς επίσης και το φράγμα Ν.Πλαστήρα στον Ταυρωπό, έχουν δημιουργήσει μια νέου τύπου αύξηση των φυσικών οικοσυστημάτων (φυλλοβόλα είδη δένδρων όπως βελανιδιές, οξιές, καστανιές) και οργανισμών οι οποίοι σχετίζονται με την παραποτάμια βλάστηση. Επιπλέον, τα φράγματα αυτά οδήγησαν σε αύξηση των θηλαστικών και των προστατευόμενων ειδών, όπως είναι η βίδρα, που βρίσκουν καταφύγιο στο δάση γύρω από τις λίμνες. Εντυπωσιακή είναι και η ποικιλότητα στην орνιθοπανίδα της περιοχής, όπου έχει διαπιστωθεί η παρουσία περισσότερων των 70 ειδών. Όσον αφορά τους ιχθυοπληθυσμούς, οι εμπλουτισμοί που έγιναν με νέα ιχθυοπανίδα, π.χ. στον ταμιευτήρα Ν. Πλαστήρα, οδήγησαν σε αύξηση αυτών από πέντε σε δώδεκα και στον πολλαπλασιασμό των ειδών της ιχθυοπανίδας που ξεπερνά κάθε προσδοκία, όπως τα χέλια και τα μύδια. Στην περιοχή των ταμιευτήρων μπορεί να συναντήσει κανείς και πολλά είδη ερπετών όπως είναι η σαΐτα, η τρανόσαυρα και η οχιά, ενώ δε λείπουν και τα αμφίβια είδη, όπως είναι ο δενδροβάτραχος.

Γενικώς, η έκταση της περιοχής είναι μεγάλη και παρουσιάζει ποικιλία οικοτόπων, όπου μπορούμε να συναντήσουμε ανάλογη ποικιλία χλωρίδας και πανίδας.

Υγροβιότοπος τεχνητής λίμνης Στράτου φράγματος Ν. Πλαστήρα

Χλωρίδα στην περιοχή του

Αλιάκμονας

Τα φράγματα της ΔΕΗ Α.Ε. που λειτουργούν εδώ και χρόνια στον ποταμό Αλιάκμονα, σχηματίζουν τέσσερις ταμιευτήρες, του Πολυφύτου, της Σφηκιάς, των Ασωμάτων και του αναρρυθμιστικού της Αγ. Βαρβάρας.

Στον Αλιάκμονα υπάρχουν 33 είδη ψαριών του γλυκού νερού (π.χ. πέστροφα, μαυροτσιρώνι, γουλιανός, τυλινάρι, τσιρωνάκι, μαλαμίδα) ενώ στο Δέλτα του απαντώνται και πολλά ευρύαλα είδη. Η περιοχή των ταμιευτήρων στον ποταμό Αλιάκμονα είναι σημαντικός βιότοπος για τα αρπακτικά πουλιά, διότι τους

προμηθεύει τροφή, φώλιασμα και καταφύγιο. Η περιοχή χρησιμοποιείται επιπλέον και από μεταναστευτικά είδη σαν χειμερινό καταφύγιο.

Αναφέρονται επίσης αρκετά είδη ερπετοπανίδας, από τα οποία τα περισσότερα ενδιαφέροντα είναι η τρανόσαυρα, ο τυφλίτης καθώς και τα φίδια έφιος, σαΐτα, λαφιάτης και λιμνόφιδο.

Η πανίδα των θηλαστικών διαφέρει (όχι όμως και τόσο σημαντικά) στους διάφορους οικοτόπους της μεγάλης αυτής περιοχής. Τα αγροοικοσυστήματα εναλλάσσονται με νησίδες φυσικών οικοσυστημάτων, δάση, θαμνώνες, παραλίμνιες συστάδες κ.ά.

Ορνιθοπανίδα στον ποταμό Αλιάκμονα Πολυφύτου

Πανίδα στην περιοχή

Νέστος

Στον ποταμό Νέστο έχουν κατασκευαστεί και λειτουργούν τα δύο φράγματα του Θησαυρού και της Πλατανόβρυσης και έχουν δημιουργηθεί οι δύο αντίστοιχες λίμνες.

Η ιχθυοπανίδα των λιμνών (σχετικά νέων οικοσυστημάτων) είναι πλούσια σε ποσότητες και περιλαμβάνει κεφάλους, μπριάνες και σύρτες.

Η πανίδα στην παραλίμνια περιοχή περιλαμβάνει κυρίως τη βίδρα αλλά και τα ζώα που κινούνται σε όλη την ευρύτερη περιοχή, όπως λύκος, αλεπού, ζαρκάδι. Το λιμναίο αυτό οικοσύστημα προσελκύει κάποια είδη υδρόβιων πουλιών, όπως κορμοράνους και γλάρους, τόσο κατά τη μετανάστευση όσο και κατά τη διάρκεια του χειμώνα, ενώ στην έκταση των λιμνών συναντώνται αμφίβια και ερπετοειδή.

Η εξέλιξη της υγροτοπικής βλάστησης είναι σημαντική αν λάβουμε υπόψη μας ότι πρόκειται για ένα τεχνητό υγρότοπο που δημιουργήθηκε σχετικά πρόσφατα. Τα πρανή του ποταμού Νέστου και των λιμνών του καλύπτονται κυρίως με δρυοδάση, ενώ η παρόχθια βλάστηση των λιμνών και των ρεμάτων αποτελείται περισσότερο από υδροχαρή φυτά.

Παρόχθια βλάστηση στον ποταμό Νέστο

Άραχθος και Λούρος

Στον ποταμό Άραχθο υπάρχουν οι ταμιευτήρες του Πουρναρίου Ι και ΙΙ. Η ιχθυοπανίδα που παρουσιάζεται στις τεχνητές λίμνες του Αράχθου είναι αρκετά σημαντική. Έτσι εξηγούνται και οι αρκετές βάρκες που βλέπει συχνά ο επισκέπτης στη λίμνη.

Η ορνιθοπανίδα στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης, εμφανίζεται περίπου όμοια με αυτήν της κοιλάδας του Αχελώου. Το ίδιο συμβαίνει και με την πανίδα των θηλαστικών και των ερπετών. Όσον αφορά τη χλωρίδα της περιοχής, η βλάστηση που παρουσιάζεται είναι μεσο-μεσογειακής διάπλασης στην οποία εμφανίζονται διάφορες χαρακτηριστικές φυτοκοινωνίες, όπως ρείκια, ασπάλαθος, αριά κ.ά.

Υγροβιότοπος στον ποταμό Λούρο

Βιοκλιματικά, η περιοχή στην οποία βρίσκεται ο ταμιευτήρας επί του ποταμού Λούρου, ανήκει στην ίδια κατηγορία με την περιοχή των τεχνητών λιμνών του ποταμού Αράχθου, με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν και την ίδια βιοποικιλότητα.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί, η εντυπωσιακή μαζική παρουσία φωλιών πελαργών, επάνω στους στύλους του ηλεκτρικού ρεύματος, κατά μήκος του δρόμου Άρτας-Ιωαννίνων, όπου η ΔΕΗ Α.Ε. κατασκεύασε κατάλληλες πλατφόρμες για τους πελαργούς, ώστε να διευκολύνονται στη δημιουργία των φωλιών τους.

Λάδωνας

Ο ταμιευτήρας του Λάδωνα, ο οποίος βρίσκεται στον ομώνυμο παραπόταμο του Αλφειού ποταμού, βιοκλιματικά ανήκει στις περιοχές με ασθενές μεσο-μεσογειακό κλίμα. Η ιχθυοπανίδα της λίμνης περιορίζεται κυρίως στο τυλινάρι και τα χέλια. Σε ότι αφορά την ορνιθοπανίδα, αναφέρονται πολλά άτομα πρασινοκεφαλόπαπιας. Κοντά στη λίμνη, η βλάστηση κατά κύριο λόγο αποτελείται από κουμαριές, ιτιές και λυγαριές. Εντυπωσιακή είναι και η παρουσία του πλατάνου στις όχθες της λίμνης.

Βλάστηση στις όχθες της λίμνης του Λάδωνα

Αώος

Η τεχνητή λίμνη των Πηγών Αώου βρίσκεται μεταξύ δύο χαρακτηρισμένων προστατευόμενων εθνικών δρυμών, του Βίκου-Αώου και της Πίνδου, που εμπεριέχουν αναντικατάστατα σπάνια στοιχεία χλωρίδας. Η πανίδα της περιοχής είναι χαρακτηριστικά πλούσια. Μέσα στη λίμνη, συναντάμε πολλά είδη ιχθυοπανίδας όπως άγρια πέστροφα, χέλι, λαυράκι κ.ά. Η ευρύτερη περιοχή διαθέτει επίσης μια πλούσια σε ποικιλία ειδών ορνιθοπανίδα όπως κούκος, φάσσα, πετρίτης, γκιώνης, διάφορα είδη χελιδονιών καθώς και παρυδάτια όπως αλκυόνες κ.ά.

*Αποψη από την τεχνητή λίμνη των Πηγών Αώου
Άγρας και Εδεσσαίος*

Οι εξαιρετικές βιοκλιματικές συνθήκες των υγροτόπων Άγρα και Εδεσσαίου έχουν σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη στην περιοχή σημαντικών φυτοκοινωνιών και τη διατήρηση μεγάλου αριθμού φυτικών και ζωικών ειδών. Αξιοσημείωτη επίσης είναι

η ιχθυοπανίδα των λιμνών αυτών, όπου παρατηρούνται είδη χελιού, κεφάλου, τσιρωνιού. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η ορνιθοπανίδα. Μεταξύ των πληθυσμών της ορνιθοπανίδας των υγροτόπων έχουν καταγραφεί πελεκάνοι, ερωδιοί, κύκνοι κ.ά.

Ο υγρότοπος Άγρα-Νησίου-Βρυττών είναι ένα σύστημα, για τη δημιουργία και διατήρησή του οποίου, η ΔΕΗ Α.Ε. έχει παίξει έναν ιδιαίτερο ρόλο, ενώ αποτελεί μια περιοχή υψηλής οικολογικής αξίας. Δεδομένης της μοναδικότητας των ενδιαιτημάτων που περιλαμβάνει και της ιδιαίτερης σημασίας του στο μεταναστευτικό ταξίδι και τον φωλεασμό πολλών σπάνιων και απειλούμενων ειδών, ο υγρότοπος Άγρα-Νησίου-Βρυττών αποτελεί ένα οικοσύστημα εθνικής σημασίας.

Ορνιθοπανίδα στην τεχνητή λίμνη του Άγρα